СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВ... ...АНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛ... ...ИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 209. — Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 8. вересня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 209. — Jersey City, N. J., Saturday, September 8, 1923. — THREE CENTS

ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ ПРИЙМАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ ГУБЕРНАТОРА ПИНШО

ГАРИСБУРГ, Па., 6. вересня. — Представники властителів копалень твердого вугля повідомили губернатора Пинщо, що вони приймають його услівя мира в углевім промислі та годяться на те, щоби робітнича заплата була підвисшена о 10 процентів, щоби признано юнію та збірну згоду та основний 8-годинний день праці.

Майнерські представники скликали збори для застанови над ситуацією, зміненою через принятте властителями умов губернатора. Вони все ще настають на привернення системи відчековання, але надії на скоре покінчення страйку сильно зросли.

ПРОТЕСТ ПРОТИ АРЕШТУ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

ПИТСБУРГ, Па., 7. вересня. — Грецько-католицькі священники родом з Галичини та Прикарпатської Руси, зібрані на своїх реколекціях в Питсбургу, винесли протест проти арештовання галицького митрополита Шептицького польським урядом.

Зібрані вислали протест до папського нунція в Злучених Державах, до кардинала Гаспарі в Римі та до стейтового департаменту в Вашингтоні, просячи їх о інтервенцію.

ПОЧИНАЮТЬ ЗБІРКИ НА ЖЕРТВИ ЯПАНСЬКОГО ЗЕМЛЕТРУСУ

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Перший день збирания жертв на допомогу жертвам трясення землі в Япані приніс дуже гарну збірку. Один нюйорський уряд зібрав 549,000 долярів. В подібний спосіб granted уряди Червоного Хреста по других місцевостях.

Найбільшими жертводавцями є великі корпорації. Сталеве підприємство „Юнайтид Стейтс Стіл" дало 150,000 долярів. Шовкові підприємства зложили першого дня 300,000 долярів.

КОРАБЕЛЬ ПЛАТИТЬ $170,000 КАРИ ЗА ІМІГРАНТІВ

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Балтийсько-Американська Лінія, котрої корабель „Естонія" привезла 368 імігрантів на кілька хвилин до початку місяця вересня, заплатила за те 170,000 долярів кари.

Через поспіх підприємства імігрантів треба було властиво зачислити до серпневої квоти та відослати назад домів. Щоби сього не робити, іміграційні урядники зачислили імігрантів до вересневої квоти, а підприємство покарали за перегони.

В подібний спосіб покарано теж три другі лінії, які допустилися такого самого переступства.

КУ-КЛАКС-КЛЕН ВИНОВНИКОМ НАСИЛЬСТВ В ОКЛАГОМІ

ОКЛАГОМА СИТІ, 6. вересня. — На основі переведеного слідства в справі кількох нападів на приватних горожан, які були причиною заряджения виїмкового стану в околиці міста Тулси, стверджено, що в кождім случаю докази показували, що виновниками були члени потайної організації Ку-Клакс-Клена.

АРЕШТУНОК ПАЧКАРСЬКИХ ЛОДОК

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Прогибіційні та митові урядники арештували коло Ковні Айленда два прогулькові корабляки, які на думку урядників служать до пачковання горівки з моря до Ню Йорку.

Один з тих корабликів варта 50,000 долярів, а мав на собі горівки вартости 60,000 долярів.

ВИБУХ ПОЇЗДУ З ПОРОХОМ

САВТ ЕМБОЙ, Ню Джерзі, 6. вересня. — На торах Пенсилвенійської Зелізниці в порті сеї місцевости вибухли три вози, наладовані чорним стрільним порохом.

Вибух вбив на місци двоє людий та ранив тяжко 17, знищив ряд автів, будинків та шоп. Шкоду обчисляють на міліон долярів.

КРАДІЖ СЛАВНОГО ОБРАЗА

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 6. вересня. — Недавно скрадено було з публичної галерії штуки в каліфорнійськім місті Сакременто образ славного італійського маляра Гвіда Рені „Зложення Христа до Гробу". Довгі пошукування поліції не помогли. Нині одна газета в Сан Франциско дістала почтою украдений образ з дописќою: „Бог простив мені, Ви найдете моє тіло в Озері Стов."

Образ неушкоджений. Поліція шукає в озері за тілом, щоби переконатися чи злодій образа виконав свою погрозу.

ДОЛЯ ІМІГРАНТСЬКИХ ДІТИЙ

ПЕРТ ЕМБОЙ, Ню Джерзі, 6. вересня. — Автомобіль, поводжений Львом Корибським, ударив вчора сполудня забавляючогося на дорозі 4-літнього хлопчину Теодора Кардаша, члена Молодечого Департаменту Українського Народ. Союза.

Хлопчина, котрого вдарила захорона від болота на заднім колесі, вийшов з випадку зі здоманою ногою, потрясенном мозку та розбитим черепом. Його зараз відставлено до шпиталю, де лікарі дали сейчас лікарську опіку. Зпершу здавалося, що дитина виздоровіє, але її стан скоро погіршився, і хлопчина помер нині рано.

Візник зголосився був до поліції сам, але з огляду на те, що хлопчина давав надію на поздоровлення, поліція його пустила, взявши від нього обіцянку, що він зголоситься на поліцію, коли його завізвуть.

Вбитий Теодор Кардаш був записаний в Молодечий Союз в маю с. року.

ПРОТИ ЛІГИ НАРОДІВ.

СЕЙЛЕМ, Огайо, 6. вересня. — Місцевий комітет, котрий запросив був до себе Ервинга Фішера, професора Ейльского університету, на промову про Лігу Народів, відкликав своє запрошенне, довідавшися, що бесідник стоїть на становищи, що б. п. президент Гардинг стояв за Лігою Народів.

ПЕРЕГОВОРИ УРЯДУ З ФОРДОМ.

ВАШІНГТОН, 6. вересня. — Автомобілевий фабрикант Генрі Форд відбув нині довшу конвенцію з президентом Кулиджом та секретарем Віксом в справі Фордової пропозиції щодо купна урядової фабрики нітрату на Масел Шолс в Алабамі. Уряд хотівби, щоби Форд змінив свою пропозицію.

ГАРНА РОДИНА.

Недавно святкувала на Лонг Айленд коло Ню Йорку свої 101-і уродини якась пані Гана Елдред. Жила вона там ціле своє життє, нікуди не виїзджаючи. На се родинне свято зібралася в неї ціла родина. Було там пять поколінь та 182 особи.

ПЛАНИ ДЛЯ ПОБІЛЬШЕННЯ НЮЙОРСЬКОГО ПОРТУ.

На зборах товарства водних інжинерів в Блаф Пойнті, Ню Йорку, принято думку зробити нюйорський прот найбільшим портом в світі. Після сих проєктів малиби поглубити ріку Гудсон аж по місто Трой.

ПЕРЕПОЛОХ ЧЕРЕЗ БАКТЕРІЇ

В одній дуже людній дільниці Парижа збожеволів оногді один відомий вчений хемік. В приступі божевілля став він нищити свою робітню та викидати при тім на вулицю культури ріжних бактерій. Прохожі налякалися що вони можуть набратися якоїсь тяжкої недуги. Поляка почала ширитися по цілій дільниці. Доперва як інститут Пастера вмішався в сю справу та видав комунікат, що ніякої небезпеки нема, почали залякані Парижани успокоювати.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В Саджавці, повіт Надвірня, помер, дня 28. липня б. р. Зиновій Матковський, упарвитель школи Жукотині, коломийського повіта, в 55. році життя.

ОРГАН БЕЗПЕЧЕНСТВА ЧИ РОЗБІЙНИКИ.

„Дзеннік людови" наводить два характеристичні факти.

І так польська поліція з Голиня, калуського повіту, арештувала Антона Цирбуса. Батько арештованого з двома синами Рудольфом і Леопольдом пішов на постерунок довідатись, за що арештовано сина. Тоді „пан комендант" який вилаяв прибувших ще на подвірю, в дверях канцелярії ударив з усеї сили Рудольфа Ц. в шию а відтак крісом в голову так, що цей впас безпритомний. Ті саме зробив комендант з батьком арештованого. Коли побиті прийшли до прòтомности, поліціянт скував усіх трох і вдіставив до Калуша, де двох з них мусіли відставити до шпиталю.

Другий випадок трапився оноді на Замарстинові. На львівське поготівля привезено 26-літнього шевського челядника Колясу, у якого стверджено контузії на стопах, колінах, ліктях і спині. Змасакрований Коляс зізнав, що в підпитому стані образив приятельку жандарма з 6. дивізії жандармерії. Коженьовского, який з пімсти казав його арештувати як підозрілого в крадіжі. В касарні закусав Колясу, опустив стори на вікнах, почім якимсь тупим приладом ударив Колясу так сильно, що цей втратив притомність. Коли Коляса опритомнів виявилося, що ціле тіло покрите синцями і ранами від побоїв. Озвірілий сторож безпеченства знущався в той спосіб над безпритомним...

ФАРМЕРИ ПРО СВОЄ ПОКРИВДЖЕННЄ.

Федерація фармерських Бюр видала обчислення, з яких виходить, що з 10 центів, заплачених покупцем за бохонець хліба, дістається фармерам всего півтора цента.

БУРЯ В ЖОВКІВЩИНІ.

Страшна буря з воздушною трубою, яка навістила дня 1. серпня Я ворівщину, зачепила також об Жовківщину. Найбільші шкоди були в околицях Кріхова. В Червінци завалився дах у бив господаря Івана Бабова та одного коня. В тім селі вихор завалив 14 стоділ і 9 стаєн.

ТРИ ТРИЛІОНИ.

У Москві вівся недавно процес проти робітникіс державної друкарні, що вкрали три триліони рублів.

ВОЙОВНИЧИЙ НАРОД.

В селі Верісци, холмського повіту, дня 26 липня помер богатий поляк — Садовскі. Поховавши батька 6 синів зійшлись до рідної своєї хати на поминки та діліж майна. Наймолодший, та ще до того кулявий син небожчика, чимсь незадоволений братами, ухопив револьвера та ну стріляти в братів. Старшого брата двома кулями забив, а решту всіх чотирьох сильно поранив, ссадивши в них всі свої кулі.

З великими трудноощами присутнім удалося цього героя обеззброїти та арештувати.

ЗАМАНЮЮТЬ.

Польська начальна військова прокуратура оголосила амнестійний закон, ухвалений соймом дня 6. липня.

Він приносить між иншими помилуванне для дезертирів, які допустились дезерції найпізнійше 30. марта ц. р. оскільки, ухилюючись від обовязку військової служби не опустили границь держави. Усім дезертирам, як також тим, що ухиляються від військової служби, які відповідають вище поданим умивам, даровується провину, оскільки вони старалися до 24. серпня ц. р. перед дотичною владою, в цілі виконання військової служби. Для осіб непольської національности, які походять з львівського округа апеляційного суду закон дарує вину й кару також на випадок укривання винуватих поза межами держави, наскільки вони зголосяться до 24. серпня ц. р.

ДОРІЖНЯ В ПОЛЬЩІ.

В цілій Польщі одріжня росте з дня на день. Від 1. серпня піднесено на залізницях особову тарифу на 33 прц. а товарову на 100 прц. Тютюн дорожів протягом місяця тричі. Тоді коштувала 1 пачка тютюну „середнього" 11.000, „міцного" 13.000 мп. Цукор дійшовши до висоти 40.000 мп. за 1 кільорам, зник зовсім зі склепів, бо спекулянти пішли на нову підвишку.

НЕЩАСНИЙ СЛУЧАЙ

В Шейдісайд, Ню Джерзі, впала зі свого дому, що стоїть над краю скали, 60 стіп високої, пані Степанія Туранська, жена українського бизнесмена з Ню Йорку. Непритомну відставлено до шпиталю в Вігокен, де лікарі стсердили нутрішні ушкодження та відай розбиттє черева.

ІТАЛІЯ ВІДКИДАЄ НОВИЙ ПЛЯН ПОСЕРЕДНИЦТВА ЛІГИ

ЖЕНЕВА, 6. вересня. — Італійський представник на зборах Ліги Народів далі обстоює на становищи свого уряду, що Ліга Народів не має права вмішуватися в італійсько-грецьке непорозуміннє.

Проти Італії заявилися вже всі держави, кромі Бразилії та Франції.

Остаточно ціла дебата покінчилася компромісом, коли обі сторони згодилися вислати до Ради Амбасадорів протоколи зі своїх нарад з пропозицією піднятися посередництва.

СЛІДСТВО ПРОТИ ВБИЙНИКІВ В АЛЬБАНІЇ

МІЛЯНО, Італія, 6. вересня. — Фашистська газета „Пополо Італія" доносить, що грецький уряд уже попав на слід вбийників італійських членів межинародної комісії до встановлення альбанської границі.

Грецькі урядники арештували вже в Янінї кількоро людий. Межи ними найдено двох, які брали діяльну участь в заговорі.

ДАЛЬШІ ІТАЛІЙСЬКІ ОКУПАЦІЇ ГРЕЦЬКИХ ПОСІЛОСТИЙ

РИМ, 6. вересня. — Італійські війска окупували далі остров Паксос та другі менчі грецькі острови, щоби примусити Грецію сповнити безумовно всі домагання італійського уряду.

Рівночасно грецький уряд відкликав свою фльоту з усіх вод, де вона моглаб стрінутися з італійською.

ЛІГА ЧИ ІТАЛІЯ?

ПАРИЖ, 6. вересня. — Французькі газети заняли в справі Ліги Народів дуже ріжнородне становище. Одні з них стоять за Італією, другі за Лігою.

Независимі від уряду часописи критикують премієра Пуанкаре, що він дозваляє Італії підривати версайський договір, так потрібний Франції.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ЗНАЧНО ПЕРЕСАДЖЕНЕ

ОСАКА, Япан, 6. вересня. — Японський уряд видав урядовий комунікат, в якому заявляє, що донесення газет про числа жертв землетрусу сильно пересаджені.

Число жертв в самім Токіо, приміром, по думці уряду не виносить більше, як 30,000.

Се не зменшає, однак, образу страшного терпіння населення. Перед складами муки стоять лінії н адві милі завдовжки. Порядок в місті удержує війско. Воно теж на приказ уряду почало ставити 12,000 шоп на приміщенне бездомних.

ХОЛЕРА ПОЯВИЛАСЯ СЕРЕД ЖЕРТВ ЗЕМЛЕТРУСУ

ЙОКОГАМА, Япан, 6. вересня. — Серед голодуючого населення міста появилися численні випадки азійської холери.

В містах, навіджених землетрусом, є богато родичів, збожеволілих через втрату своїх дітий.

Холеру приписують не лишень голодови, але й питтю брудної води та їдженню гнилої поживи.

ЗАВОРУШЕННЯ НА КОРЕЇ

ХАРБИН, 6. вересня. — Від часу землетрусу в Япані зміг ся серед Кореанців революційний рух проти Япану. В місті Токія ведеться постійно вулична боротьба.

Японський уряд заперечує се донесенне. З Москви його потверджують.

ЗЕМЛЕТРУС НА ФИЛИПИНАХ

МАНІЛА, 6. вересня. — Нині рано межи 8. та 9. годиною далися тут відчути три потрясення землі.

Шкоди не було ніякої.

МІСТО ГРОШИЙ ФАЛШИВІ СЛЬОЗИ

ПАРИЖ, 6 вересня. — Французький уряд проголосив день вседержавної жалоби з приводу страшної катастрофи в Япані.

ПРОПАЛИ ОСТРОВИ

ТОКІО, 6. вересня. — Остров Бонінц поміщеною на ньому твердинею пропав підчас землетрусу під воду.

В токайськім заливі затонув під воду остров Ошіма, на котрому жило коло 10,000 мешканців.

КИТАЙ ЗРИВАЄ ЗНОСИНИ З КАНАДОЮ

ПЕКИНГ, Китай, 6. вересня. — Китайський уряд відкликав свого конзуля з Отави, зриваючи в той спосіб свої зносини з Канадою за те, що там ухвалено протикитайський іміграційний закон та обмеження проти китайських купців.

ЗАХОДИ НІМЕЧЧИНИ КОЛО ПОКІНЧЕННЯ ГРОШЕВОЇ КРІЗИ

БЕРЛІН, 6. вересня. — Німецький кабінет постановив взятися за драстичні способи покінчення фінансової крізи в Німеччині.

Кабінет міністрів мавби дати свому голові просто диктаторську владу в справі накладання нових податків. Незадовго має появитися нова монета.

РЕЛІГІЙНЕ ПІДНЕСЕННЯ У ФРАНЦІЇ

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Приїзджаючі сюди католицькі священики з Франції стверджують одноголосно, що в Франції тепер дається прослідити велике релігійне відродженне. Дехто приписує його не так війні, як побутови американських вояків.

НАСЛІДНИК ЮГОСЛАВЯНСЬКОГО ПРЕСТОЛА

БІЛГОРОД, Югославія, 6. вересня. — Король видав спеціяльну проклямацію, якого признає свого новонародженого сина наслідником югославянського престола.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3. 1917. authorised July 31. 1918

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ [illegible]	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
[illegible] „Свободи" 189 Montgomery. [illegible] 1886 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДО ПРАЦІ!

Громадянин Михайло Фук, інспектор та секретар відділу 276. Українського Народного Союза в Ембридж, Па., пише нам:

„Переглядаючи часопись „Свободу", орган Українського Народного Союза, число 205 з 4. серпня сього року, бачу, що Український Народний Союз зростає з кождим днем. Мимо великої конкуренції ми, як бачу, не упадаємо, але зростаємо.

„Я зі своєї сторони скажу, що для зросту нашої організації потреба доброї господарки зі сторони головного уряду. Він мусить знати, як хазяйнувати, як господарити в организації, як працювати для добра та розвою організації. Він мусить уникати всякої шкідливої політики, бо вона відбивається на організації. Він має докладати щирої праці, аби Український Народний Союз ріс в силу й славу, щоби в цілій Америці знали український народ, знали, що він зорганізувався в одну могучу армію, як се бачимо з другими народами.

„Та ще скажу, що зріст організації залежить теж від урядів по поодиноких товариствах та брацтвах. Як поодинокі відділи Українського Народного Союза, їх урядники та члени не будуть працювати для добра та зросту Союза, то всяка робота головних урядників мусить зійти на ніщо. Члени відділів та урядники не повинні занедбати ніякої нагоди, щоби піднести число членів в своїм відділі.

„Не ждім на якісь спеціяльні нагоди. Нагода до организації існує все. І тепер нас жде праця для Українського Народного Союза. Не марнуймо хвилі, а працюймо на користь нашого Союза. З нашої праці користь мусить бути. Хто посіє зерно, буде їсти хліб. Не ждім ніякої понуки, а самі ширім всюди думку, що кождий Українець та Українка повинні належати до найліпшої та найпевнійшої запомогової організації, якою є Український Народний Союз.

„Я не хочу тут хвалити ні праці головної екзекутиви, ні головного уряду, ні окружних інспекторів, ні відділових урядників, ні поодиноких діяльних членів, бо праця сама себе хвалить, а факт свідчить самий про себе. Та все таки я хочу показати, кільк зроблено завдяки ширій праці в 276. відділі Українського Народного Союза. Коли я обняв уряд секретаря відділу в маю 1920. року, тоді наш відділ числив 129 членів, а наш молодечий відділ мав 81 членів. Разом було нас зорганізованих 210 членів. Від того часу наш відділ зріс так, що ми маємо нині 172 повнолітних членів та 143 в молодечім відділі, або разом 315 членів. Щоби дати повний образ праці, а не щоби себе самих ще раз похвалити, я додам, що наш відділ ніколи не відкинувся від ніякої добродійної цілі та що він жертвував що міг для народної справи та й далі жертвувати певно буде.

„Мені троха ніяково ставити свій відділ за взір другим, але все таки я побажавби собі, щоби Український Народний Союз розвивався так, як у нас, у таких місцевостях, як Питсбург, Па., та Янгстави, О. Я самий знаю, що там велике число нашого народу, які до ніякої української запомогової організації не належуть, які не знають про користи, які дає кождому членови Український Народний Союз.

„Тож кличу до Вас, всі члени Українського Народного Союза: помагайте своїм урядникам организувати членів до своїх відділів. Покажім, що ми хочемо працювати та що ми вміємо працювати. Єднаймо весь український народ в Америці під крило Українського Народного Союза. Всі щирі организатори будуть памятні своїм відділам та цілому Українському Народному Союзови.

„До праці! Всі враз!"

ЧЕХИ, РОСІЯ Й СЛАВЯНСТВО.

У свіжо видрукованих споминах президента Масарика про почини чехословацької держави, чимало місця займає питання про Росію як культурного опікуна долі Словян. Критичне становище Масарика до цієї справи заслуговує на згадку:

„Наші політичні русофільські кола мали словянську максимальну програму; по російській перемозі, в яку вони не сумнівались (підчас війни), повстане велика словянська держава. Росія приєднає до себе словянські народи; та як це станеться, точно про це не казали. У цій концепції я бачив привабливу аналогію планетарної системи, яка складалась з Росії і словянських народів, але яка не відповідала дійсности та історичному розвиткові...

„Моє критичне становище до Росії було без сумніву виправдане; але в часі війни було за пізно вести публично критику і наших русофілів спрямувати на вірний шлях. Мої земляки тим більше не зрозуміли би моєї критики, коли не розуміли її перед війною.

„Офіціяльна Росія — а це рішило в війні — мала свою своєрідну словянську проблему: у своєму змаганню, що від віків зміцнювалось релігією звертались вона проти Австрії, яка на службі всеґерманської ідеї так само перла на Балкан. Малі балканські народи були для Росії і одночасно для Австрії засобом до їх мети. Релігійно станули проти себе католицька австр. династія і православна російська; Австрія і Росія були суперниками у впливі на Сербію, Румунію та Болгарію. Політичні та релігійні суперечности зробили з них віддавна ворогів і на півночі — в Галичині та польщі. Для офіціяльної Росії ось це була справжня словянська проблема...

„В національному та ширшому розумінню — старословянському — словянське питання розуміли в Росії тільки нечисленні славісти, історики і частина інтеліґенції і то більшість із них з виключно російського релігійного становища. А радикальна частина цієї інтеліґенції, себто соціялістична, яка була проти уряду, була також проти офіціяльного російського націоналізму і словянської ідеї і тому неприхильно ставилася до наших національних змагань. Це все перевірили ми та пережили особисто підчас війни у Росії".

Слова чеського президента про російське славянофільство певно будуть мати великий вплив на вироблюванне національної політики Чехів. Вона являється показчиком, що серед чеського народа починають зневірюватися в ідею, після котрої всі славянські ріки малиб зійтися в російськім морю.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Ужгород, в серпни, 1923.

Нова компромітація учительських провідників.

Нововибрана на недавнім учительськім конгресі в Берегові учительська рада рішила, що саме тепер є підхожа хвиля для остаточного завершення крутійства в справі мови й виступила явно за московськой мовою в школах. Вироблено меморіял, в якім, покликаючися на „волю народу" в справі мови, учительська рада нарікає на самовільне вирішення мови Шкільним Оддiлом (краєва шкільна влада), в наслідок якого — мовляв — піднялися протести, що зайшли аж до Союза Народів в Женеві, котрий аж вислав делеґата Аскарате на П. Русь. Учительська рада, покликаючися на постанову берегівського конгресу, жадає заведення в шкільництві московської мови (такої постанови не було!), усунення шефа Шкільного Оддiлу п. Пешека, усунення галицьких Українців д-ра Бирчака й д-ра Панькевича й їх читанок і граматики, заведення до шкіл підручників виданих ще за мадярських часів або підручників російських. Шкільний відділ на будуче не сміє видати ні одної шкільної книжки без апробати вибраної з кацапствуючого учительства комісії.

З таким грізним меморіялом поїхала учительська делеґація до Праги та під проводом нового голови учительського товариства Шпеника роздала його в відписях понад 20 ріжним членам влади і впливовим людям.

Все йшло прекрасно, аж доки делеґація не дійшла до міністра шкільництва Бесинє. Міністер запитав із місця, чи Шкільний Оддiл про делеґацію знає. Прийшлося сказати, що вона прийшла проти волі Шк. Оддiлу. Тут пан міністер заявив делеґації: „Ви учителі також державні урядники. Мусите знати, що в шкільництві мусить бути лад і карність. Що наказує вам краєва шкільна влада, то ви, державні урядники мусите сповняти. А хто не буде слухати, той буде звільнений із служби!"

Делеґації упала душа в пяти. Вигляди не з приємних. Отце директор мукачівської ґімназії Драбула сидить на двох добрих посадах, бо управляє також інтернатом; Шпеник є інспектором — хоч в инших обставинах не міг би бути навіть звичайним вчителем. Делеґація стала божитися, що вона непроти Шк. Оддiлу, що вона не з своєї вини — і подалася чим скорше з Праги. По дорозі хтось нагадав, що подали й иншим меморіял — тож делеґація телеграфічно їх відкликала! В Ужгороді деякі члени делеґації пішли просто на наради т. зв. краєвого учительського виділу при Шк. Оддiлі й стали бити поклони перед Пешеком. А директор Драбула бився в груди й признав, правда, що він їздив, але... його намовили, а до того він не читав меморіялу.

І краєвий учительський виділ запротестував перед тими самими, кому був переданий меморіял, проти заводження російської мови. А в виділі було 3 членів делеґації! В декілька днів пізніще появилася в шкільного референта Пешека делеґація учительства 10 округів (всіх є 19) і запротестувала проти усування народної мови із шкіл та відмовила учительській раді права говорити від всего учительства.

Чому Шкільний Оддiл не може так просто заговорити, як на це мав відвагу п. міністер Бехинє, не можна дати відповіди.

Приїзд міністра хліборобства.

На днях побував тут теперішний міністер хліборобства др. Мілян Годжа. Він із походження Словак, але відіграв чималу ролю при творенню чеської держави. Сам він заступник голови чеської аґрарної партії. Ціль його подорожі була — як подав пресі — оглянути підчинені уряди, а дальше подати відповідь на питання хліборобсько-економічного характеру, котрі предложила йому директорія мукачівського хліборобського конґресу.

Спеціяльно для него був скликаний дня 19. с. м. в Мукачеві зїзд делеґатів нової „Карпаторусской Земледілческой Републиканьской Партії", на якім декілька референтів подали жадання партії відносно земельної реформи, усунення безробіття, приділу полонин й управильнення воєнних відшкодувань. В відповіді заявив міністер, що тепер буде можливе переведення в життя автономії, бо вже політичні відносини на П. Руси консолідуються.

На приняттю в Ужгороді появився між иншими й ужгородський епископ Папп. Поява його викликала зрозуміле здивування, бо це він вперше показався на офіціяльнім чеськім приняттю.

„Русин" привязує до приїзду Годжі великі надії, а саме, що він своїм впливом і дипломатичним хистом причиниться до того, що нова політична партія пристане до циро народної політики.

„Міністер Годжа — кінчає „Русин" — прийшов до нас в дванадцяту годину. Стоїмо перед першими виборами в автономній П. Руси. Коли принесе подорож міністра причинок до консолідації політичних обставин нашого краю, як ми щиро віримо, буде можна говорити про історичну подію".

Конґрес соц.-дем. партії.

Дня 12. с. м. відбувся в Ужгороді зїзд делеґатів соц. дем. партії при участи 98 делеґатів із цілого краю. Проводив головa партії п. Яцко Остапчук. На зїзді взяло участь також декілька чеських соц.-дем. послів і сенаторів. Говорено про політичну ситуацію, про сельські вибори, поступування партії при виборчій кампанії, вкінці про практичне переведення виборів. Партія піде до виборів самостійно, лиш в декількох місцях поставить кандидатів із иншими робітничими партіями.

По зїзді обїхали чеські посли й сенатори богато місцевостей і реферували про ріжні справи на партійних зборах місцевих організацій.

Загаров в Ужгороді.

Дотеперішній директор театру „Просвіти" в Ужгороді М. Садовський переїхав із частиною трупи до Праги, де отвирає український театр.

Дирекцію театру переняв дотеперішній режісер театру „Української Бесіди" у Львові Олександер Загаров. Для доповнення трупи анґажує п. Морську, Рубчака, Блавацького, Крушельницького, Совачову й инші. Новий директор скоро зорієнтувався в тутешніх театральних обставинах і задумує в першій мірі ставити музичні річи (опери й оперети) свої й чужі, а потім поволи давати лекші, а дальше тяжші серіозні річи і так поволи привчити публику навіть до Молієра, Ібзена й Шекспіра.

В той спосіб Ужгород буде мати найкращого ріжісера й найкращий театр по цей бік рижської лінії.

Хор „Просвіти" в Румунії.

Доповнений місцевими силами „Український Академічний Хор" із Праги із співачками Дівничевою й Мацкевичевою заїхав на дні 5. і 6. с. м. на запрошення сиґітських Русинів до Сиготу, що тепер є під румунською владою. З величезним успіхом відспівав Службу Божу (церкві слухали його ріжні національности, навіть Жиди), а вечером концерт. На горячі просьби лишився ще на другий день та дав ще один концерт. Русини пращали з сльозами хор та прохали ще заїхати.

Пасічна вистава.

В днях 14. до 19. ц. м. відбулася в Кошицях всереспубликанська пасічнича вистава й пасічничий зїзд. Крім „Соединенія Пчоляров Подкарп. Руси" (голова Камінський, не проявило діяльности), взяло участь ужгородське товариство „Просвіта", що від червня ц. р. видає місячник „Подкарпатске Пчолярство", а як додаток для молоді „Пчілку". Одночасно виставила всі свої видання за час від 1920-1922. За діяграми й образи старих пасік одержало товариство диплом.

Ювилей „Словенської Матиці".

В днях 8. і 9. ц. м. відбувся в Турчинськім Св. Мартині на Словаччині ювилей 60 річного заложення „Словенської Матиці". На її запрошення взяли участь як представники освітового союза „Просвіта" голова д-р Юлій Бращайко і секретар д-р Іван Панькевич. Можна сподіватися, що це свято буде початком чесько-руських культурних взаємин.

Громадські вибори

як подають деякі часописи — мають відбутися дня 16. вересня. Але цей речинець не є ще урядово потверджений.

Директор Грабар поїхав до Америки.

Головний директор молодої, але сильної економічної інституції „Подкарпатскій Банк" Кость Грабар виїхав до Америки в цілі навязання тіснійших економічних взаємин старого краю з кольоністами. З його поїздкою вяжуть тутешні економічні руські круги великі надії. На випадок, як він збере богато капіталу, банк підвишить акційний капітал, а навіть разом із иншими славянськими економ. інституціями задумує виступити як конкурент американсько-мадярській фірмі при експльоатації лісів.

Як вони провокують.

Дня 27-го липня відбувся в Берегові „Краєвий Конґрес" чехословацьких соціялістів (кльофачівців-, на якім взяло участь 8 членів, головно урядників, а який зажадав від уряду зміни напряму політики й мови. Проти цеї „провокації", як це називає, виступила остро ужгородська „Свобода", що пише між иншими:

„Хто з нашого язика й нашого розвою невдоволений, той може спокійно відійти туда, звідки сюда прийшов, а там може взивати владу, щоби завела для него напрям і язик, хотьби хінський, а єсли вже до нас прийшов, так мусить честовати (шанувати) нас і наш язик".

Дальше „Свобода" застерігається рішучо проти вмішування напливового урядництва в місцеві справи.

Експльоатація лісів.

Внесений до міністерської ради проєкт експльоатації лісів американською фірмою з мадярським капіталом стрінувся з великим осудом чеських фаховців. Але правительство все таки хоче ним займатися. Ужгородська „Свобода" ставить міністерській раді перед рішенням цеї справи під розвагу 8 питань, між иншими: 1) чи правительство вважає лісництво П. Руси самостійним господарським чинником без жадного відношення до автономії П. Руси, 2) чи може правительство рішати це без автономічного сойму, 3) чи зможе взяти на себе відповідальність перед славянським світом за цей акт віддання народнього майна в мадярські руки, 4) чому не хоче правительство запродати чужому капіталови ліси в Чехах або на Словаччині.

Союз славянських журналістів.

Дня 20. ц. м. відбулися тут збори славянських журналістів. Явилося коло 25 редакторів і співробітників ріжних тутешніх народницьких ґазет і кореспонденти деяких чеських. З москвофільської преси („Русская Земля", Карпаторусский Вістник", „Село") не прийшов ні один представник.

Отворив збори пресовий референт при Цивільній Управі Підкарпатської Руси в Ужгороді редактор Страка (Словак) і подав коротко історію підготовлення, потребу та ціль союза. Його-ж вибрано головою зборів, а секретарем Котоля (Чеха). Прочитано й принято з деякими змінами проєкт статута, що цілею союза назначує забезпечення фахових інтересів журналістів, піднесення їх освіти через бібліотеку, курси, виклади, ескурсії тощо — береження пресової моралі тощо. На внесення комісії-матки вибрано через аклямацію такий виділ союза: голова: дир. Августин Вольшин (редактор „Свободи"), члени: др. Михайло Бращайко (ред. „Руської Ниви"), Клочурак (ред. „Впереду"-, Штефан (відвіч. редактор „Русина"), Ворон (співроб. „Русина"), Коханий (ред. „Зорі"), Страка, Котоль і Свойше (Чех); заступники: Бочек (Чех, ред. „Учителя"), Ревай (редак. „Нашої Оборони"), Желтвай (відвіч. ред. „Свободи"), Бокшай (ред. „Благовістника"); контрольори: Маркуш (редактор „Рідного Краю") й Гайни (Чех, фах. ред. Подкарпатского Пчолярства"). Постановлено приступити до „Чехословацької журналістичної громади" в Празі, а з нею евентуально до всеславянського журналістичного союза. Союз вислав телеграфічний привіт президентови республика й голові влади.

Ініціятиву й переведеня в діло завдячує союз реф. Страці. Йому то й подякував від присутних на зборах др. Бихайло Бращайко за підготовчу працю й за труд.

Чим займається населення?

Урядова статистика подає, що на П. Руси 409.030 людий займаєся хліборобством, управою лісів і риболовлею, 64.022 промислом, 28.151 торговлею, 15.027 при комунікаціях, 19.231 в державній службі, 6.769 військових, а 62.515 самостійних приватних.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

САВТ ДІРФІЛД, МЕСС. Тов. Галицька Січ, від. 207 повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 9. вересня в церковній гали зараз по Службі Божій. Прийдіть всі як оден, бо є важні справи до полагодження. Кождий член мусить вирівнати свої довги, бо в противнім разі буде суспендований. — Т. Тимкович, секр.

ПРИ КОЛИСЦІ

(За Лермонтом).

Спи мій синку, спи прекрасний,
Я тобі співаю,
Тихо світить місяць ясний
До твойого раю.

Спи синочку уродливий
Доки можеш спати,
Спи мій хлопче, ти щасливий
Як довго — не знати.

Сиротою ти лишився,
Тато твій убитий,
Десь у поли положився
Кровю весь умитий.

Спи мій синку, спи маленький
Доки можеш спати,
Чи будеш ти щасливенький
Не знати, не знати.

Рости скоро і кріпися
На великі труди,
Спи, тепер ще не журися,
Що пізнійше буде.

Бо колись, як більший станеш,
Будеш горювати,
Не все буде що забагнеш
Мусиш працювати.

А тепер ще спи, кріпися,
Я тобі співаю
Хоч крізь сльози, не журися,
Співаю, як знаю.

Спи дитинко легко, тихо,
Байочку розкажу,
Прожену від тебе лихо
Їстоньки приладжу.

Як великий, сильний станеш
Не найдеш спокою,
Тужно раз на мене глянеш
І підеш до бою.

А я сльози буду лляти
І Бога молити,
По ночах не буду спати
За сином тужити.

А тепер ще спи дитинко,
Їстоньки приладжу
Спи мій ангеле, мій синку,
Я байочку скажу.

М. Магир.

ДЕРЖАВНІСТЬ ЧИ АВТОНОМІЯ?

(Від власного кореспондента).

До рішення Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 про східні границі Польщі весь український нарід Галичини стояв на становищи державної незалежноти Галичини й підпирав уряд Президента Української Національної Ради Дра Евгена Петрушевича, який, спираючися на міжнародніх договорах і постановах про Галичину, домагався від головних держав антанти усунення польської окупації з Галичини і привернення державної незалежноти краю.

Недостачею сеї політики було те, що домагання усунення польської окупації і привернення державної незалежности відносилася тільки до Галичини, а не до всіх українських земель, які завоювала Польща, себто також до Волині, Холмщини, Підляша й Полісся.

Обективні причини такої політики були отсі: Міжнародні договори й постанови, на які спиралася міжнародня акція уряду Президента Української Національної Ради, відносилися тільки до Галичини. Сама Українська Рада обнимала тільки Галичину. Волинь, Холмщина, Підляше й Полісся належали перед тим, заки їх завоювала Польща, не до Західно-Української Народньої Републики, тільки до Української Народньої Републики й опісля до Української Соціялістичної Радянської Републики і уряди обох сих державних формацій відступили сі землі Польщі, а саме Українська Народня Република договором у Варшаві з 22 цвітня 1920, Українська Соціялістична Радянська Република договором в Ризі.

Опираючися на сих обективних даних, українські політичні організації Галичини з одного боку і Волині, Холмщини, Підляша й Полісся з другого вважали за відповідне йти окремими шляхами в своїй боротьбі проти польської окупації.

Рішення Ради Амбасадорів з одного боку закнічило в користь Польщі той процес, який вела Галичина перед головними державами антанти за усунення польської окупації і привернення незалежности; з другого боку зрівняло з погляду міжнародного права всі українські землі, які завоювала Польща, признаючи над ними суверніcть Польщі.

Значить: З одного боку відпала можливість, що Галичина позбудеться польської окупації й відзискає державну незалежність рішенням головних держав антанти; з другого боку відпали ті причини, які заставляли до окремої політики Галичину і до окремої Волинь, Холмщину, Підляше й Полісся.

Знайшовшися наслідком рішення Ради Амбасадорів в однакових правних і фактичних умовах, українські землі, поневолені Польщею, повинні вести також одну політику. Се ясне, і се признають усі політичні організації тих українських земель.

Одну полтику — але яку?

Чи обединитися на тій політиці, яку вела до 14. марта 1923 Галичина, себто на політиці **непримиримости** супроти польські держави, вважати польську владу над українськими землями **ворожою окупацією** й боротися всіма способами за усунення її й відзискання державної незалежности?

Чи глядіти якоїсь иншої політичної дороги?

На не питання дав Нарадній З'їзд, себто з'їзд української народньої трудової партії, таку відповідь:

Зазначивши в тертій резолюції*), що політичною цілю всего українського народу є Соборна Українська Держава, з'їзду в четвертій резолюції заявляє:

„В теперішніх політичних умовах Народній З'їзд стоїть за обеднанням усіх українських земель, що знайшлися під владою Польщі, себто Східної Галичини, Лемківщини, Волині, Холмщини, Полісся й Підляша в **одноцільну одиницю о повноті політичних прав української нації на своїй землі".**

*) Повного тексту сеї резолюції не можу подати, бо вона в „Ділі" сконфіскована.

Що означає ся резолюція?

Коли-б ми для пояснення становища Нарадного З'їзду не мали нічого, тільки текст сеї резолюції, то вона була би дуже неясна.

„Повнота політичних прав української нації на своїй землі" можлива тільки в незалежній державі. Отже з сього виходило би, що Народний З'їзд став що-до всіх українських земель, які завоювали Польща, наше державне становище, на якім до 14. марта 1923 стояла Галичина.

Одначе текст резолюції як цілість не позваляє на таке розуміння резолюції.

Коли-ж ми візьмемо на увагу виголошений на з'їзді політичний реферат д-ра Володимира Охримовича, якого вибрано головою партії, дебати, ведені на з'їзді, і статті „Діла" з поясненням ухвал з'їзду, то побачимо, що за голосною фразою: „повнота політичних прав української нації на своїй землі" криється домагання **національно-територіяльної автономії українських земель під Польщею.**

Тут перше всего насуваеться питання: Чому не назвати річи властивим іменем? Адже національно-територіяльна автономія — се ще далеко не повнота політичних прав української нації!

Отже винна тут нерішучість тих двох напрямів, які були заступлені на з'їзді. Один напрям хотів зірвати з дотеперішнім державницьким становищем і стати на становище національно-територіяльної автономії під Польщею. Другий напрям хотів задержати дотеперішне державницьке становище. Коли-б кождий з них обставав при своїм, то стало би ясно, що партія розбилася на два напрями. Щоби сьому запобігти, оба напрями згодилися на висше подану резолюцію. Тепер один напрям поясняе собі „повноту політичних прав української нації як національно-територіяльну автономію, а другий як державну незалежність. Розбиттю партії на два напрями не запобіглося, а тільки внеслося неясність в ухвали Народнього З'їзду.

Додати треба, що в Народнім Комітеті (себто в партійній управі) і в партійній пресі панує напрям, який стоїть на становищі національно-територіяльної автономії під Польщею.

Розгляньмо се становище проводу української народньої трудової партії.

Перше всего трета зазначити, що означає воно **поворот до передвоенної національно-політичної ідеольоґії українських партій.**

В Австрії українські партії зазначували, що їх ідеалом є Соборна Українська Держава, але рівночасно заявляли, що в даних обставинах домагаються вони утворення українського автномного коронного краю в Австрії.

В Росії українські партії так само зазначували, що їх ідеалом є Соборна Українська Держава, але рівночасно так само заявляли, що в даних обставинах домагаються національно-територіяльної автономії України в Росії.

До сеї передвоеної ідеольоґії повернув провід української народньої трудової партії зазнчуючи в резолюціях Народнього Зїзду, що його ідеалом є Соборна Українська Держава, але рівночасно заявляючи, що в теперішних політичних умовах він стоїть за обеднання всіх українських земель, що знайшлися під владою Польщі, в українську автономну провінцію під Польщею.

І сей факт, що провід української народньої трудової партії повернув до передвоенної політичної ідеольоґії і заняв таке саме становище супроти Польщі, яке перед війною займали українські партії супроти Австрії і Росії, — сей факт **найяркійше осуджуе резолюції Народнього З'їзду** і **нову політичну орієнтацію Народнього Комітету.**

Бо невжеж після нашої боротьбо за державну незалежність, після того, як ми мали свою державу, ми маємо знов вернути до тої політики, яку вели перед війною в Австрії й Росії, маємо відсунути змагання до державної незалежности в сфеду далекого ідеалу, а на сьогодня, завтра, після завтра і так далі Бог знає доки помириться з польським ярмом і домагатися тільки облекшення того ярма через національ-но-територіяльну автономію?!

Що не говорити-б автори нової автономічної орієнтації, якби вони не присягали, що вони далі стоять на становищи української державности і непримиримоти супроти Польщі, — **в дійсности їх становище** означає **примирення з польською державностю і виходить на шкоду української державности.**

Доси ми говорили: **За ніяку ціну не помирилися з польською державностю, відкидаємо який-небудь державний звязок з Польщею, маємо тільки одну ціль: визволення зпід Польщі.**

Таке становище означало, що визволення зпід Польщі не є далеким ідеалом, тільки безпосердною целю боротьби.

Се було ясне для нас і витворяло в нас настрій, що Польща, се ворог, з яким треба боротися аж до визволення.

Се було ясне для світа, який знав, що вісім мілiонів українців, поневолених Польщею, не знають иншої цiли, тільки боротьбу за визволення зпід Польщі.

Проголошення домагання національно-територіяльної автономії зміняе справу.

Хто каже, що хоче осягнути національно-територіяльну автономію, той каже, що мириться з приналежностю до Польщі і збираеться — не розбивати Польщу, тільки устроюватися в ній.

Сим затемнюється наша ціль: здобудьте власної державности серед нас самих.

Сим затемнюється також розуміння нашої цiли перед світом, який скаже: Вони вже помирилися з приналежністю до Польщі і цілий спір зводиться тільки до форми сеї приналежности.

Коли нас і серед нас самих і перед світом домагання національно-територіяльної автономії ослаляє, то **Польщу скріпляє.**

Польща має повну причину думати: До недавна хотіли державної незалежности, тепер уже хотять тільки автономії, а як ще кілька років подержимо їх в ярмі, то будуть вдоволені з того, що ми будемо ласкаві їм дати!"

А рівночасно перед світом Польща зможе похвалитися, що Українці годяться з приналежністю до Польщі та що спір про форму приналежности, се внутрішня польська справа.

При тім усім ясна річ, що українські землі під Польщею національно-територіяльної автономії **неосягнуть** Головний речник автономічної орієнтації, д-р Володимір Охримович, сам висловив у своїм рефераті на Народнім З'їзді сумнів, чи вдасться осягнути автономію. Ті самі умніви висловляє „Діло". Хто знає політичну душу сучасної Польщі, той знає, що Польща швидше розпадеться, ніж дозволить на національно-територіяльну автономію українських земель.

Значить, заступлення державницького становища автономічним не має навіть того виправдання, що воно є „реальною політикою."

Польща дуже добре зуміє використати автономічну орієнтацію проводу української народньої трудової партії проти нас, але розуміеться ані не думає йти на зустріч тій орієнтації.

Зрештою з проголошення автономічної орієнтаці **Польща вже має користь.** Коли перед 14. марта 1923 край і державний центр за кордоном ішли единим фронтом проти Польщі, то тепер сей фронт розбитий, в краю йде боортьба між прихильниками державницького і автономічного становища, а ся боротьба відбивається й на закордоннім державнім центрі, який може черпати свою силу тільки з рідної землі.

Тому на питання: державність чи автономія? — трета відповідь: **державність.**

Треба в краю, себто на всіх українських землях, поневолених Польщею, зорґанізувати всі ті сили, які стоять на становищи боротьби проти польської окупації в імя власної державности й оперти на них дальшу працю закордонного державного центра.

Берлін, в серпні 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

Василь Атаманюк.

КРІЗІС.

I.

Михайло Іванович подивився на вікна, забиті снігом і ніччю, ніби сірою веретою закутані, позіхнув протяжно і став повільно одягатися.

Тепла постіль, помята подушка, ритмічні віддихи дітей і жінки, глуха темінь сонної хати атк і клонили втомлене його тіло під ковдру, на мягке ліжко. Повіки так і клеїлись, злипались, падали на очі, як віконні занавіски не піддержувані шнурком. Сон обгортав тіло теплим, мягким полуyтуманом, розливався по крові важким оловом, і клонив його всесильно, могутньо до ліжка, впевнено, як чарівник, що віріть в міць своїх заклинань.

В той мент Юрко залебедів щось крізь сон і голос дитини вивів Михайла Івановича із нерішучости, із податливости до якої приводив його сон.

— Треба вставати! — сказав він сам собі потихеньки, щоб почути свій голос, щоби підбадьорити ним себе.

Ліжко з легенька поскрипувало, тихо шарудила одежа в його руках, стукали черевики об долівку. Михайло Іванович одівався яко мога тихійше, щоби не розбудити жінки, дітей.

Кожен ранок оттак він прокидався ще далеко до світу, позирав на темно-сірі вікна безвиразно-глупі, як очі коротин, вставав, зводив маленьку боротьбу зі сном, і, нарешті підохочував себе своїм же голосом:

— Треба вставати!

Це його переконувало і остаточно одганяло од його сон. Легкими, повільними рухами виводив він і свою одіж із нічної задуми і спокою, одягався і одчував надзвичайно виразно, що дійсність сувора й непривітна, а мрії солодкі та невловимі. Кожен раз у його вставала думка:

— Коли це я вже виспплюся?

Але така думка гинула скоріше, ніж розвивалося тепло постелі і не з'являлася більш до слідуючого ранку.

Одягнувшись Михайло Іванович йшов напамацки до припічка, де стояв сліпачок. П'ять років стояв той сліпачок на одному і тому ж місці і п'ять років Михайло Іванович одніею й тією ж самою дорогою, а тому йшов він впевнено витягаючи на перед себе в темноту руки, як це роблять сліпі і серед білого дня. Але бувало іноді, що діти залишали з вечера на тій дорожці маленькаго стільчика або залізну скриночку, з забавками, і тоді Михайло Іванович, вивертаючи стільчика, чи цвікопи скляних, залізних та деревяних забавок, летів із витягнутими наперед себе руками в глуху темінь ночі, немов пливак в річне плесо і знімав в хаті гамідер. Як що його руки пролітали щасливо побіля кухонних горшків, то тоді він тільки лобом зачіпав за вугол пічки...

Вдавши на долівку Михайло Іванович закусював зуби од болю, але деревенів в такому розп'ятому положенню, наслухаючи, чи не розбуркав кого із сплячих. Звичайно все обходилось гаразд, хиба иноді жінка крізь сон кричала:

— А — прус!

Їй здавалось, що це кітка добирається до горшків на кухні.

Але жінка, натомлена за весь день роботою, швидко засипала, а Михайло Іванович постоявши ще так на руках деякий час і впевнившися, що всі сплять, чухав набитого лоба, вставав і тепер намацував сліпачок. Біля сліпачка стояли і сірники, бо він не курив і не курив і не носив їх з собою.

Черкаючи сірником об потерту коробку радянського виробу він повертався спиною до сплячих, щоби яркий блиск вогню не розбудив їх. Зіпсувавши три-чотириті сірнички він засвічував, нарешті каганчик. Заслонивши долонею світло, проносив його в куток до столу заложенного книжками, зшитками, тарілками, ложками, дітючими забавками, панчохами і латаною білизною, колодками і черевиками, що їх жінка шила для сім'ї.

Михайло Іванович вигрібав у тій копиці найріжнорідніщих предметів найнаше місце, себто урівень стола, і ставив на його сліпачок. Зі всіх трох боків обкладав він світло каганчика книжками, а книжки підпирав горшками та пляшками. Примостивши таким чиром світло, щоби не турбувало нікого із сплячих він сам мостився в крісло.

Літом була в його окрема кімнатка, де його стіл і шафа були вільні од всіх господарських дрібничок: корито для купання дітей, миска з дитячою білизною, кіш із вугіллям, чи трісочками для самовару, все те стояло тільки побіля стола, під стіною. В коморі держати не можна, бо вкрадуть.

Це літом міг Михайло Іванович спокійно працювати в своїй кімнатці не турбуючи сім'ї, але тепер зіма, палива нема і приходиться кублиться всім вкупі.

Сідаючи на крісло Михайло Іванович мав щиру постанову взятися ерегійно за працю, але як тільки крісло заскрипіло злегенька під його кволим тілом, а роздутий портфель його розхиливши пащу, зівнув цілою копицею прережної роботи, Михайлом Івановичем опанувала наново утома, сонливість.

Підсліпкуватий каганчик блимав одним комо запаленим і тусклим і, з тихенька потріскуючи, виводив на стелі чорним пензликом карличковаті узори. Од книжок і горщків колихались по сівах великанські тіні, тихо і рівномірно, як чарівники над ворожбою.

Палахкотіння каганчика, ритмічне дихання сплячих, одномірні кивки великанських тіней налягало важкою горою на хдорлявого чоловіка з маленькою борідкою, втомленим лицем за столом.

На дворі завив вітер.

Михайло Іванович тривожно зирнув на вікна, на свій портфель і витягнув з його стіс паперів.

Він поставив наперед себе копичку білих паперів позгинаних удвоє і пообгортаних широкими, довгими жовтими лентами.

То коррректура газети.

Обподолік одложив він десятків три ріжноформних і ріжнобарвних листків; то вправи учнів-красноармійців з військової школи. Ще долі лежали програми і план для вчительської семінарії, а там діла курсів грамоти для червоармійців, засипані цифрами, як маком рахунки кооперативу і ще чимало других праць.

Михайло Іванович почав з коррректури.

Перо водило по задрукованих стрічках його очі, зупинялося, робило свої значки і далій сунулося понад стрічками, ведучи за собою його зір.

Каганчик спалахнув, ніби намагався дивитися своїм оком, а сон його клонить, закриває. І Михайло Іванович моргав очима, старався одганяти сон і слідкував пильно за своїм пером.

Сіра верета, що окутувала вікна стала все біліще й біліще, немов руках доброї господині. Великі тіни розплилися по куткам, а в хаті зарисовувалися помалу справжні предмети.

Зімова ніч кінчилась.

— Спочити б ще трохи, подумав Михайло Іванович, бо дуже втомились його очі за працею. Запаленіли як изичок сліпачка.

Одчинена постіль, як покинута коханка кликала, манила:

— Вернися.

(Дальше буде)

NEW YORK, N. Y.

Заходом нюйорського Комітету несення помочі Рідній Школі в Сассові

уряджується

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

в DECKENS PARK,

3250 Westchester Avenue, Bronx, N. Y.

В НЕДІЛЮ, 9. ВЕРЕСНЯ 1923

ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.

Дорогі Родимці! Коли хочете віддихнути свіжим та здоровим воздухом, а при тім причинитися до зазнення рідного слова та науки там на рідній землі в Галичині, то просимо прибути на цей пікнік, з котрого весь дохід іде на поміч Рідній Школі в Сассові. Отже ще раз закликаємо Вас численно прибути на пікнік дня 9. вересня. Комітет м. Сассова.

Дороговказ: Беріть Lexington Ave, собвей до 125 вул., там пересядьте на Pelham Bay Park train і їдьте до кінця. По виході зі стації зверніться назад попід елевейтор і через мінуту будете в парку. 09

ФАРМИ!

ПО ПРИЧИНІ слабого здоровля мужа, продам 145 акрову фарму, з чого 40 акрів грубого ліса і пасовиска, а решта чорна, рівна, без камінця вироблена земля, будинки як нові, дім на 10 кімнат з водою і ганком, 6 коров, 3 коні, 300 курий, великий урожай, 40 тон сіна, 5 миль від міста і колеї, на твердій дорозі, школа при фармі. Уряд сусіди. За все жадаю $3500, вплати $1500. Голосити ся до власнителя: Anna Rosdolska, R. F. D. 1, Broadalbin, N. Y. 07-11

НА ПРОДАЖ ФАРМА 53 акри, в добрім положенню, 25 миль від Ню Йорку, сад 1600 овочевих дерев, 5 акрів ліса, решта садовина, дім на 10 кімнат, всі уліпшення, 6 других забудовань, озеро, машинерія, 6 коров, 2 коні, 1300 курий, 100 гусий, 60 качок, 200 голубів, фарма зараз при місті, можна купити з дешево від старого сільника. Голоситися до: 03–
F. FILANOWSKY,
103½ St. Marks Pl., E. 8th Street, New York City.

ФАРМИ В ПОЛУДНЕВІМ НЮ ЙОРКУ

Фарма 54 акрова, гарний дім, стодола, сад, грубий ліс, коні, корови, збіжє. Ціна $2,500, вплата $1,300.

Фарма 130 акрова, гарні великі забудовання, великий сад, пічесовий, виноград, ліс, 3 коні, 8 корів, кури, машинерія, 246 бушлів пшениці, 360 бушлів вівсяного збіжя, 14 акрів фасолі, що спродано прибуткує $1,400.00. Ціна $6,000, вплати $3000.00. Єсть ще других вже 163 ріжних фарм. 07-12

S. MORANSKI,
Box 147, Bath, N. Y.

НА ПРОДАЖ послідні 23 лоти в Robbinsdale, 30x122 і більші. Ціна від $300 до $650 на легеньки сплати. Хто купить сейчас, дістане 10% опусту. Приходіть або пишіть до: Geo. Senitowich, c/o Schwencke Land and Investment Co., 277 Broadway, New York City. 97-98, 03-04,8,9,14,15

ВЕЛИКА НАГОДА

За 1800 долярів купите 100 акрову фарму з всіма будинками і засівом 50 акрів орної землі з 50 старого ліса. По інформації пишіть:

ФАРМЕР,
245 Court St., Newark, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свого тата Петра Окіпного з села Гниловоди, пов. Підгайці, котрий виїхав до Америки перед 22 роками, 17 літ тому перебував у Скрентон, Па., виїздживши звідтам. До сего часу не дають про себе чути. Я донька наймолодша, котра прибула до Америки по війні і не бачила свого тата з малої дитини, хотіла побачитися з ним. Вони будуть мати около 55 літ, високі до 6 фітів. Хтоби о них знав де вони перебувають і подав мені точну адресу, дістане 25 долярів нагороди або вони самі зволять до мене зголоситися на адресу: Ksenia Okipna, 664 Burnet Ave., Syracuse, N. Y. 08-11

АМЕРИКАНСЬКО УКРАЇНСЬКЕ БЮРО пошукує дівчини до праці в бюрі. Знання мови англійської і української, як рівнож мусить вміти на тайпрайтері. Платня після умови. Голоситись до: Американсько Українське Бюро, 520 E. 6th St., New York City. 06-09

ЗМІНА АДРЕСИ.

Подаю всім інтересованим до відома, що моя теперішна адреса є: 07-9

AUGUST KOLODIJ,
135 Bleecker St., Newark, N. J.

ПОШУКУЄТЬСЯ ДІВЧИНИ АБО ЖЕНЩИНИ

до домашньої роботи при українській родині. Голоситися до ресторанну під число 09-10
291 Avenue C, New York City

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ

старшої, бездітної, яка могла би заняти кухнею і трома дітьми. Голоситися в суботу пополудни або в неділю цілий день. 09
PETER DOCYK,
445—3rd Ave., So. Brooklyn, N. Y.

УВАГА! Хто з тичне „Свобода" ще не дістав до сего часу від нас магазину з фотографіями, просимо сеїчас прислати докладний адрес і 2 центи марку, а отримаєте такий даром. Адресуйте: LEON INSTITUTE, 131 W. 39th St., New York City. 09-16